

Vladimír Tichý

V letošním roce uplynulo 90 let od narození českého skladatele Vladimíra Sommera (narodil se 28. února 1921 v Dolním Jiřetíně u Mostu, zemřel 8. září 1997 v Praze).

Rád bych začal osobní vzpomínkou na první setkání s jeho myšlenkami a jeho hudbou. V roce 1961 vyšel v Literárních novinách článek *Můj Prokofjev*. Jméno Sergeje Prokofjeva tehdy ještě nebylo zcela bezpečně zakotveno v povědomí veřejnosti tak, jak by si zasloužil: bylo to ještě poměrně krátce poté, co jeho tvorba byla předmětem tvrdé oficiální kritiky, jeho jméno bylo v té době ještě stále nezbytné probíjet a obhajovat vůči odsudkům i předpojatostem z různých (i protichůdných) stran. A jedním z velmi emotivních projevů tohoto boje za Prokofjeva byl i uvedený článek, otištěný v Literárních novinách v roce jeho nedožitých sedmdesátin. Pod článkem byl podepsán Vladimír Sommer. Ve svém tehdy mladickém zaujetí pro Prokofjeva, jehož jsem si pro sebe objevil jako skladatelskou ikonu a vzor, jsem byl zároveň nadšen i rozčarován. Nadšen tím, že Sommerův text každou větou zcela souzněl s mým vnímáním Prokofjeva, rozčarován faktem, že jsem považoval Prokofjeva za svého skladatele; ptal jsem se sám sebe: „Proč mi Vladimír Sommer bere Prokofjeva, Prokofjev je přece můj!“

– Zanedlouho poté jsem v přímém rozhlasovém přenosu slyšel premiéru Sommerovy Vokální symfonie. Jakmile hlasatel ohlásil jméno autora, najednou mi došlo: vždyť autor Vokální symfonie je autor článku o Prokofjevovi! Zaposlouchal jsem se do Sommerovy hudby a uvědomil jsem si, že Sommer a Prokofjev k sobě opravdu patří a v duchu jsem se mu za svůj majetnický motivovaný dotaz omlouval. Můj dojem z prvního setkání se Sommerovou hudbou byl impozantní. Vokální symfonie pro alt, recitátora, sbor a orchestr je dílo v kontextu české poválečné skladatelské tvorby zcela výjimečné, a je jedním z děl klíčových. Symfonie, vytvořená na texty F. Kafky, F. M. Dostojevského a C. Pavese již při prvním poslechu zaujme posluchače svým dramatickým spádem, emocionálním nábojem, širokodechou melodikou, velkorysou tektonickou koncepcí, filosofickou hloubkou, humanistickým poselstvím. – Po tomto prvním seznámení se se Sommerovou hudbou jsem pak již cíleně vyhledával a objevoval jeho další díla. Sommerova skladatelská tvorba není počtem titulů rozsáhlá, o to závažnější uměleckou výpověď pak představuje každé z jeho děl, ať již jde o koncerty houslový a violoncellový, dva smyčcové kvartety, předešlu k Sofoklově tragédii Antigona, již

zmíněnou Vokální symfonii, Symfonii pro smyčce, klavír a bicí, písňové a sborové cykly, i hudbu filmovou.

Skladbu studoval Vladimír Sommer na Pražské konzervatoři u Karla Janečka a na Hudební fakultě AMU u Pavla Bořkovce. Tato studia završil v roce 1950 absolventskou prací – Koncertem pro housle a orchestr, skladbou, jíž na sebe poprvé jako mladý skladatel upoutal pozornost hudební veřejnosti. Koncepce i hudební jazyk Houslového koncertu byly silně inspirovány Sommerovým velkým vzorem – Prokofjevem. Koncert se vyznačuje neobyčejnou kompoziční zralostí jak z hlediska kompozičního řemesla, tak především z hlediska umělecké výpovědi. Podobné lze konstatovat i u 1. smyčcového kvartetu d moll z roku 1955. Odtud již pokračuje vývoj přes předeheru k Antigoně (1957) k Vokální symfonii, dokončené v roce 1959, k její premiéře pak došlo až o čtyři roky později v roce 1963. V těchto kompozicích je Prokofjevův – a také Honeggerův – vliv stále patrný, avšak je zde zřejmé i úsilí o hledání vlastní hudební řeči, patrné zejména v tendenci k výrazové lapidárnosti, ostře a zřetelně načrtnutému tektonickému obrysu, výrazným kontrastům a zlomům. Vokální symfonie je a zůstává nepochybně vrcholem Sommerovy

kompoziční tvorby. Po ní přichází ještě několik závažných kompozic Sommerova pozdního tvůrčí období, charakterizovaného dalším výrazovým prohloubením, spojeným s tendencí k jisté asketičnosti hudební řeči a k introvertnímu charakteru hudebního sdělení. Jde zejména o Koncert pro violoncello a orchestr, premiérováný v roce 1981, 2. smyčcový kvartet z téhož roku, a o písňový cyklus na verše R. M. Rilkeho. Poslední zamýšlená a rozpracovaná velká skladba, Vokální symfonie č. 2, již zůstala nedokončena...

Na tomto místě budiž stručně připomenuta i Sommerova činnost pedagogická. Vladimír Sommer krátce (v letech 1955–60) působil postupně jako odborný asistent a docent na Katedře skladby Hudební fakulty AMU, od roku 1960 pak na Katedře hudební vědy Filosofické fakulty UK, kde přednášel hudebně teoretické disciplíny. Zde byl jmenován profesorem. Jeho žáci na něho vzpomínají s velkým respektem a úctou k jeho odborné erudici i lidské poctivosti, náročnosti a velkorysosti.

Jsem rád, že jsem mohl tímto článkem vzdát Vladimíru Sommerovi poctu podobným způsobem, jak to on před půlstoletím učinil v Literárních novinách vůči svému milovanému vzoru Sergeji Prokofjevovi. Sommerovu hudbu i jeho osobnost

lze charakterizovat stejně: nic prchavého, náhodného nebo mnohoznačného, žádné náznaky či jinotaje, ale jednoznačně a jasně řečená pravda. V ohnisku Sommerova pohledu (ať již projeveného volbou textu

či námětu, vždy však jasně vnímatelného „mezi řádky“ hudby samotné) nelze nevnímat jeho cit pro člověka, živoucí bytost, soucit s jeho osudem a utrpením, i projev lásky k němu.